

De grijze zwemkrab *Liocarcinus vernalis* is een nieuwkomer, afkomstig uit zuidelijke streken. Deze soort werd in de zuidelijke Noordzee (België) in 1989 opgemerkt en voor het eerst op 3 maart 1991 op het strand tussen Katwijk en Noordwijk verzameld (zie 'het Zeepaard' 51 (5) 1991: 110 - 115). De aanwezigheid van de soort in het opspuitmateriaal van Scheveningen van begin april 1991 luidde een groter aantal strandvondsten in: bijvoorbeeld 8 december 1991 bij Katwijk (twee schildjes; aanw.nr.91-387) en

22 december 1991 tussen Katwijk en Noordwijk (drie exemplaren; aanw.nr.92-202).

L. vernalis was ook aanwezig in het op 27 september 1992 gekorde materiaal van Noordwijk (3 exemplaren; aanw.nr.92-493).

De gegevens, verwerkt in dit artikel zijn terug te voeren op eigen waarnemingen, gesprekken in de loop der jaren met allerlei personen, artikelen in 'het Zeepaard' en boeken, vooral 'De Krabben van Nederland en België' door J.P.H.M. Adema, Leiden, 1991 en de Wetenschappelijke Mededeling 179 (december 1986) van de KNNV. De tekeningen bij dit artikel zijn uit deze publicaties overgenomen. Alle vondsten waarbij 'aanw.nr.' is vermeld, zijn opgenomen in de NMR-collectie.

J.A.W. Lucas

DE COLLECTIEBEHEERDERS aflevering 4 GUUS GULDEN

Guus Gulden (Rotterdam, 21-6-1947) doorliep de kweekschool, studeerde daarna aardrijkskunde (MO-B) aan de Rijksuniversiteit Utrecht en is thans leraar aardrijkskunde aan het Erasmus Gymnasium te Rotterdam. Sinds 1988 is hij collectiebeheerder van de pleistocene (fossiele) schelpen en sinds 1990 heeft hij ook 'de recente palearctische' onder zijn hoede. Daarnaast is Guus voorzitter van de vereniging NMR en bestuurslid van de Nederlandse Malacologische Vereniging.

palearctisch?

Wat is Palearctisch? Het gaat om schelpen van weekdieren die leven in het gebied van Noorwegen tot aan de Afrikaanse noordkust. Dus in de Fjorden, in de Noordzee, aan de Atlantische kust, in de Middellandse Zee. Aan de kust van Marokko, bij de grens met Mauretanië zie je duidelijk de overgang van de palearctische soorten naar de tropische. In de Middellandse Zee vind je soorten, die ook in Noorwegen voorkomen. In de Middellandse Zee zitten die soorten dan veel dieper.

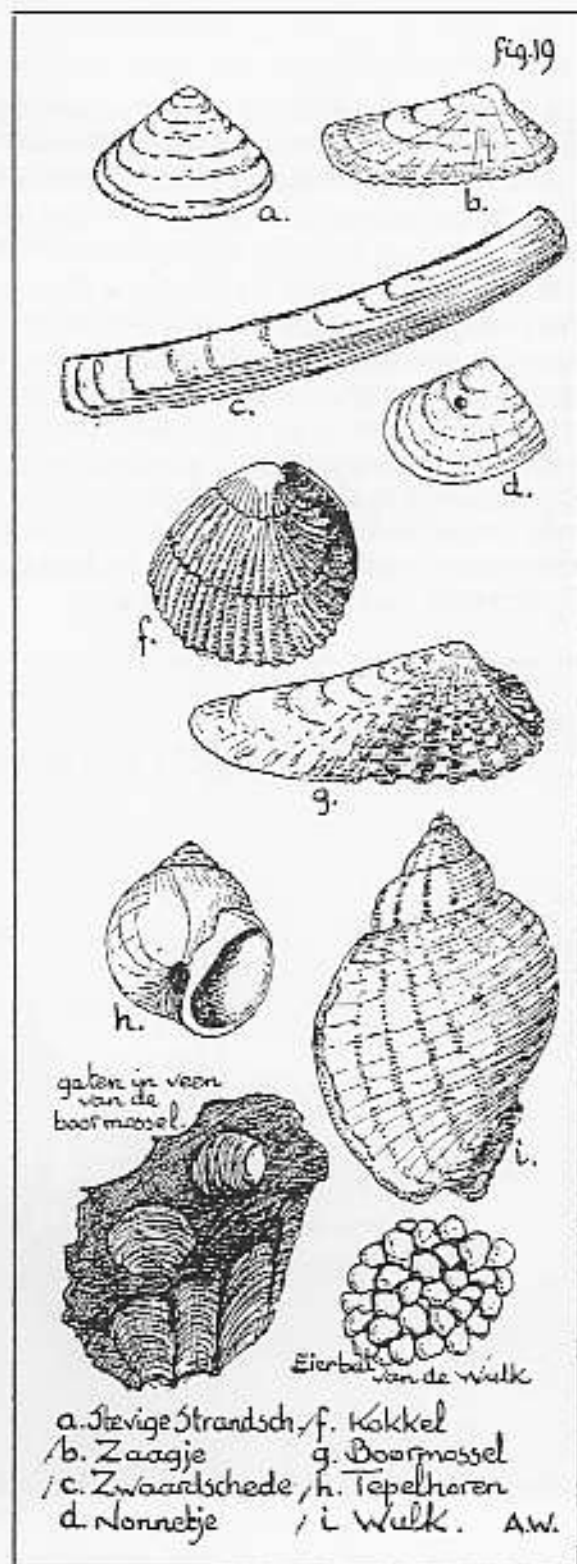
Hoewel de tropische schelpen vaak veel groter en kleurrijker zijn en ook de soortenrijkdom groter is, vindt Guus de palearctische toch de boeiendste. Het is vaak dicht bij huis en er is een grote variëteit, een grote rijkdom in vormen. De meeste soorten bij de palearctische zijn klein, de 'micro-mollusken'. Die zijn met het blote oog wel waarneembaar - 1 à 2 mm groot - maar de verschillen zie je alleen met een microscoop. En dan is het ongemeen interessant en rijk aan vormen en kleuren. Het zijn dan ook de kleintjes waarop Guus het meest gesteld is.

het begin

Guus is jong begonnen met schelpen. Omdat pa een auto had, ging hij vaak met zijn ouders naar Hoek van Holland. Daar had je toen nog een ouderwetse pier, met basaltblokken en houten paaltjes. Op die pier waren altijd veel schelpen te vinden. Guus was toen 11 jaar, hij vond er een wenteltrapje en hij had een prachtige dag toen er miljoenen nonnetjes aanspoelden. Hij nam een emmertje vol nonnetjes in allerlei kleuren mee naar huis. In diezelfde tijd had hij les van een onderwijzer in de vijfde klas, die hem echt op het spoor van de schelpen zette. Hij werd geholpen door een biologisch werkschrift uit de reeks Strand en Duinen. Op bladzij 7, bij het onderdeel Schelpdieren II stonden wel 8 soorten schelpen afgebeeld en beschreven. Zo kwam Guus erachter dat er meer was dan alleen maar wenteltrapjes en nonnetjes. Dat moet in 1958 geweest zijn.

eigen verzameling

Hoewel Guus niet voortdurend verzameld heeft, is zijn verzameling behoorlijk gegroeid. Zegge: vele, vele, vele laden met schelpen. Een echte voorkeur heeft hij niet, maar als het er op aan komt voelt hij wel veel voor de patella's (schaalhorens). Het is een weinig geliefde groep bij malacologen. Ze vinden ze niet mooi. Bovendien is het een moeilijke groep, omdat de variatie binnen de soort groot is. Ten onrechte zijn varianten vaak als aparte soort beschreven.

DAVID RUTING

A. W. WAGNER

Biologisch Werkschrift

DERDE DEEL

VAN *Guus Wageningen*

Wageningen

UITGAVE J. MUUSSES PURMEREND - PRIJS f 1,20

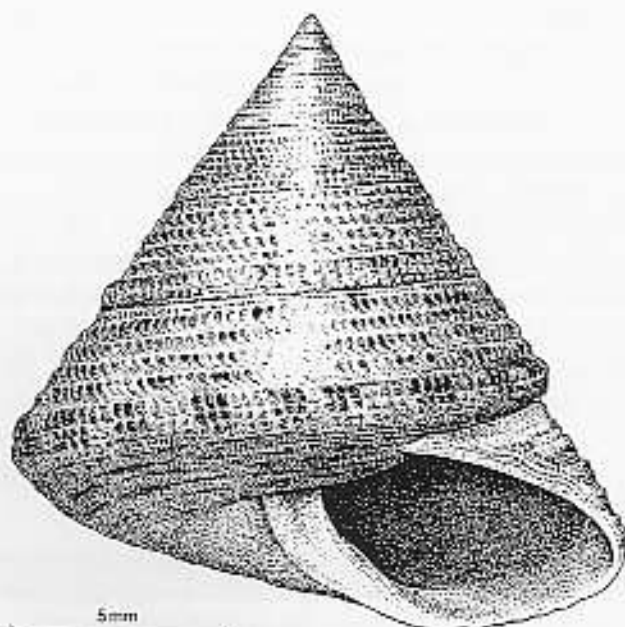

Ook de autoriteiten op patella-gebied zitten er wel naast. De verleiding om een nieuwe soort te ontdekken is blijkbaar groot. En het determineren van patella's is lastig. Soorten kruisen onderling ook wel, dat maakt het niet gemakkelijker. Je zou kunnen zeggen dat uit deze lichte voorkeur blijkt dat Guus de moeilijkheden opzoekt. Maar dat ligt eigenlijk voor de hand. Een collectiebeheerder moet niet voor een gat te vangen zijn.

de museumcollectie

Guus -al twaalf jaar actief lid van de vereniging- was oorspronkelijk beheerder van de fossiele schelpen uit het Pleistoceen. Sinds 1990 heeft hij ook de 'de recente palearctische' onder zich. Hij nam die groep over van Henk Menkhorst, die nu de landslakkenman is bij het museum.

In het palearctische deel van de collectie van het museum is het materiaal uit Noorwegen, opgedregd uit de fjorden, zeer interessant. Dat komt van tamelijk diep en is daardoor zeldzaam. We bekijken een exemplaar van *Clelandella millegrana*, opgevist in 1967 door studenten van de Leidse Universiteit in de Trondheimfjord vlak bij Brettingsness, van vijftig meter diepte. Een prachtig schelpje, een beetje klein, dat wel.

Clelandella millegrana

In het deel fossiele schelpen uit het Pleistoceen zit veel materiaal dat afkomstig is van een kalkbranderij uit Den Briel, die met een eigen schelpenzuiger, de Marie, schelpen uit de Westerschelde haalde. (tot ca 1970). *Ctena decorata*, nummer 13701 uit de collectie, is een prachtig voorbeeld, afkomstig uit de collectie van A.Slabber, opgevist bij Fort Rammekens.

Schelpenzuiger 'Marie' in bedrijf (foto uit collectie A.J. Dogterom)

Coll. M.H. 18.
N 218701.

Coll. M.H. 18.
N 218701.

Clarea decorata

eigen werk

Gepubliceerd heeft Guus maar één keer, samen met Henk Hoenselaar, in *Bolletino Malacologica* 27 (1991). Dat het in een Italiaans tijdschrift was, is niet echt verwonderlijk, omdat het ging om een exemplaar van *Utriculostra knockeri*, gevonden voor de kust van Tunesië. Voor die tijd was de soort alleen voor de Westafrikaanse kust gevonden. Guus had graag vaker willen publiceren. Maar als je het goed wilt doen is het veel werk en daarvoor ontbreekt hem de tijd. Maar dat komt nog, hoopt hij. Later, gepensioneerd of zo, ziet hij zichzelf nog vele dagen doorbrengen in het museum, ordenend, vorschend en beschrijvend. Als hij dan full-time aan de collectie kan werken, dan komen er veel publicaties, daarop kunnen we rekenen.

Het werk aan de museumcollectie is nog lang niet uitgeput, er is nog veel onduidelijk in de benoeming van de aanwezige soorten. Tot nu toe heeft Guus geordend, systematisch opgeborgen, doosjes ontworpen, collecties sameengevoegd, etiketten vernieuwd enzovoort. Dat allemaal in minder tijd dan hij wel zou willen. Het materiaal zal in de toekomst opnieuw genummerd moeten worden en geregistreerd met behulp van de computer.

Behalve op zijn eigen verzameling en op de museumcollectie is Guus ook trots op de soorten die hij zelf heeft ontdekt op de Canarische eilanden in 1984. Een ervan is door R. Molenbeek en H. Hoenselaar (Zoölogisch Museum Amsterdam) in 1989 nieuw voor de wetenschap beschreven als *Alvania guancha*.

later?

Wie weet komt Guus' eigen collectie later in het museum. Dat heeft hij zich wel voorgenomen. Maar voorlopig heeft hij er thuis en in het museum zijn handen vol aan. Dat is trouwens maar goed ook, want het is een uitstekende uitlaatklep om de spanningen, de ergernissen en de zorgen van het leraarschap even te vergeten.

Kees Plaisier

nieuwe toegangsprijzen met ingang van 11 april 1993:

normaal tarief f 2,50
kinderen 5 t/m 15 jaar f 1,-
kinderen t/m 4 jaar gratis
****leden/donateurs gratis****
(museumjaarkaart e.d. niet geldig)

in de volgende Straatgras:

Wat is natuur?

Inventarisatie van Dam-terrein: een verlopig verslag
aanwinsten
